

Михайло СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ

Істина боса, Via Dolorosa

Книга чистого четверга

Михайло СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ

Істина боса, Via Dolorosa

Книга чистого четверга

*Михайлові Сидоржевському, завдяки
«Українській літературній газеті» якого
чистий четвер став увиразнюватись ще й яко
налаштування на високе читання*

Вінниця
Т. П. Барановська
2015

УДК 82-1(477)
ББК 84(4УКР)-5
С84

*На 1-й сторінці обкладинки
репродуковано малюнок Федора Коновалюка
«Христос в дитинстві. (Папір, олівець. 1952)».
Оригінал зберігається в Центрі культурології
Вінницького національного технічного університету.*

Стрельбицький, Михайло

С84 Істина боса, Via Dolorosa. – Вінниця : Т. П. Барановська,
2015 – 48 с.

ISBN 978-617-7233-02-1

Чистий четвер як входження свідомості до стану, що вияскравлює святість євангельської історії і водночас особливу благодатність української природи, яку Тарас Шевченко називав раєм земним, постає зі сторінок нової збірки сучасного українського поета. Збірку склали два розділи. У першому – «Він мусив творити дива» – домінує образ Христа, інтерпретовано окремі дискусійні моменти довкола Його вчення. Розділ другий – «Ми мусим творити дива» – містить вірші, що живописують великодуно космічність та просвітлений світ хліборобства, шкільництва; подано вірші-портрети кількох сіятелів на ниві знань та культури.

УДК 82-1(477)
ББК 84(4УКР)-5

ISBN 978-617-7233-02-1

© М. Стрельбицький, 2015

Пісенька чистого четверга

*Страсті – завтра.
Сьогодні – Трипілля.
Розгортається чистий четвер.
Прибирання в собі і в докїллі.
Прихиляння небесних сфер.*

*Четвергові оддай четвергове,
урочисто, неспїшно оддай.
Десь тут близько трипільські богове,
не забули про свій рїднокрай.*

*Недалечко ж і ангел крилатий:
осїняє, незримий, мовчить,
тихосйно насвітлює хату,
мїж хатами поновлює нить...*

*Прихиляння небесних сфер.
Прибирання в собі і в докїллі.
Йде до вечора чистий четвер.
Страсті – завтра.
Зїтхнули... рїллі?..*

I. ВІН МУСИВ ТВОРИТИ ДИВА

Ти мусив творити дива...

**Ти мусив творити дива,
почавши з вина для весілля;
ще добре вода хоч була:
завчасу її наносили.**

**А далі – більше: годуй
п'ять тисяч п'ятьма хлібами,
приречених вмерти лікуй,
умерлих приводь до тями.**

**А далі – більше: неси
хреста собі на Голготу;
а Сам воскреснув – спаси
усю многогрішну голоту.**

**І все це для того, аби,
втомившись жерти і пити,
увірували раби,
що треба по совісті жити?**

В часи пророків і месій...

В часи пророків і месій
пророки будь-які бували.
Всяк балакучий самосій
мав шанс узяти на поталу
дещицю спраглих слухачів
і принагідних глядачів,
щоб просочитися в аннали.
Пророк був замість поштаря
і диктора, і комісара,
і віщуна. А докоряв –
аж з рота йшла спекотна пара!
Месії раптом поставали
з-поміж пророків: р-раз – і є!
Їх ротозії накликали
на безголов'я на своє:
очікувань жага силенна
була і є неутоленна.
Тому Ти довго... сумнівався?
Допоки... в серці своїм зрів?
Небес і надр дослухався?
Пустелю важачи з-під брів?..
То Бог почув Тебе... аж згодом?
Аж – остаточно – на хресті?..
Як з богообраним народом
розходились Твої путі?..
Прости питань немудрих скруху,
як і відсутність запитань
прощав, прощаєш задля духу
непередбачних прозрівань.
Бо Дух зіходить безумовно
лише на обраних Синів
Людських; зіходячи чудовно
мимо ошкірених попів,

тих книжників і фарисеїв,
скоробагатків-саддукеїв,
яким указ – *Первосвященик*,
захланним кесарем натхненний...

Син Людський у своїм краю

*«Зачувши сказане, всі в синагозі
виповнилися люттю, і, підвівшись, ви-
гнали Його геть із міста, і повели на
вершину гори, на котрій їхнє місто бу-
ло збудоване, щоб скинути Його дони-
зу. Але Він, пройшовши поміж ними, ві-
дійшов». (Луки, 4: 28 – 30)*

Немає пророка в своєму краю,
у рідній вітчизні – немає,
він тут від перепічки, від малаю,
його всяк за свого тут має.
Який ще пророк?
От якби ще... порок,
то звісно, то ясно, аякже:
хай хоч би такий, як тих сорок морок,
що жодна лика не в'яже...
«Син теслі, що з батьком робив і сходив
цю землю, оцей Назарет?
То це нам від нього чекати див?» –
сусідський дивується весь колектив,
де кожен – знавець (а дехто й відкрив)
всіляких до дідька прикмет.
І всі земляки: «Землякам не з руки
вивищувати земляка».
І хтось на городі тягає мішки,
хтось інший, прийшовши, ховає смішки,
а хтось позіхає злегка.
Яка ще наука моралі? Який

до Царства Небесного шлях?
Тут всі про насущний думки і гадки,
тут жниво чекає в полях.
Пророк: від перепічки, від малаю,
від тисяч краянських причин.
Немає пророка в своєму краю?
То й край – невідомо чий.

Хто дві одежі має – не апостол

*«І послав їх проповідувати Царство
Боже і уздоровлювати хворих; І сказав
їм: Нічого не беріть у дорогу: ні посоха,
ні торби, ні хліба, ні срібла, і не майте
по дві одежі» (Луки, 9: 2 – 3).*

Ні посоха, ні торби, ані хліба,
ні срібла, ні одежі про запас.
Навіщо хліба, і навіщо срібла,
якщо є слово істини у вас.
Якщо те слово – слово нерозмінне,
без посоха втечуть скажені пси;
якщо та одіж тлінна незамінна,
незмінна, необмінна, нерозмінна,
впізнавана, як... хрест, на всі часи.
У час досвітніх рос і в час вечірніх,
у полудневий прямовисний час
безсрібні і безхлібні, вірі вірні,
здорожені, красиві без прикрас.
Краса духовна прижмуром аскези
недужих уздоровлює за так.
І не разять ні посохи, ні жезли:
то Царство Боже свій являє знак.
То сила Духа (де раніше скруха
чи фарисейська книжна потеруха)

духотворить нарешті тих і тих –
мирян і проповідників нових.

Тестамент-1

Апостолам сказав: «Ви – сіль землі».
Перезирнулись: дійсно, сіль на спинах.
Земних трудів солона пуповина,
земних шляхів спітніння немалі;

хоч хліб і сіль не завше на столі,
і цвіль селитись любить у скоринах,
як же й лукавство у поспішних винах,
як же й на троні дурні-королі...

Сказав – і сталось. І солоний смак
їм то сльозою оддававсь, то кров'ю,
то зрадженою зраджених любов'ю.

Та ні один не рушився навспак:
від того ж і апостольське служіння
без нарікань, без чаду ворожіння.

Хоч... де служіння, там же й тьми служак?

Тестамент-2

Апостолів назвав: «Сини грози».
Сини грози – від Юди до Йоанна.
Тому була їм сила грому дана
і вдатна сила блискавки-сльози.

Пустелями, де гостра тінь гюрзи,
шляхами, де шпіони спозарана,

вони пішли, пройшли, до рани рана,
у криках розчинили голоси.

І щось таки змінилося по них,
а щось чекає другого Пришестя,
бо на іконах вогневіють жести.

В грозу шукай апостолів святих
ти на іконах, грішний борщоїде:
коли Ілля-пророк по небу їде.

Ти – вбачив? Ти притих ні в сих ні в тих?

Доля апостольська збудеться згодом...

*«Его суровая сосредоточенность
вселяла в апостолов страх, но, идя по-
зади Него, они всё же думали, что при-
ближаются к победе».*

**Александр Мень.
Сын Человеческий,
гл. «Час близится».**

«Он молился. Апостолы спали».

**Александр Мень.
Сын Человеческий,
гл. «Ночь в Гефсимании».**

Апостоли дружно любили вечерять
прісні хліби і хмільне вино;
Боже, прости мені: челядь як челядь,
вищого поки що їй не дано.

Прагнуть Месію. В помазання вірять
мимо усіх Його притч і чудес.
Царства того, що жував його Ірод,
стачило б їм, якби взяв Він їм днесь.

Вище відкриється лиш по Голготі,
а остаточно – на власних хрестах,
в корчах прозріння кривавої плоті,
плоті, що болем подолує страх.

Доля апостольська там остаточно
враз причаститься духовних волань,
Істину босу, нагу безпорочно
ствердить, житейську долаючи хлань.

Великдень

Істина боса,
на каменю роса,
сльоза глибока,
Via Dolorosa;
сльоза всесвітня,
крапля крові рання,
брус-гострокутень,
вміле цвяхування.
Вколо Голготи
гелготи голоти,
вколо Голготи
животаті моти;
море людськеє,
острівець залізний,
імперськозбройний,
навік-віки грізний:
грізний до скону,
клон догідний клону –
з-попід корони –
під ще ту корону;
гойда та й гойда,
гойда-гойдашеньки,
імперськодумний,

імперськодурненький.
Істині босій, –
йой, простоволосій! –
йти небесами
все у безголоссі;
йти небесами
та все понад нами –
чи ж там, де «Амінь!»,
ой чи там, де «Аmen!»?

Віра в Христа – чи Христова це віра?

«... Ісус став жертвою як юдейського, так і історичного непорозуміння. Всі, і його сучасники, і їх послідовники прагнуть зробити з Ісуса Месію, хоча він ні разу не визнав себе за такого. Ісус прекрасно розумів, яку роль йому намагались нав'язати, але не особливо протестував, оскільки своєю чергою намагався нав'язати тему сходження Людини до Бога, цілковито протилежну темі зішестя Бога, втіленого в Месії».

**Жеральд Мессадье.
Людина, що стала Богом.
Роман. Післямова.**

Віра в Христа – чи Христова це віра?
Замість відважно іти за Христом,
легше з Христа сотворяти Кумира
під вказівним попівським перстом.
Передовіриш такому Христові
власного серця і духа труди,
передовіриш такому попові
їх незрілі солодкі плоди –

та й захарчованим підеш по світу,
зlidням підбрехач, Мамоні служник,
гридень Міністрові Антиосвіти,
виборець темний захланних владик;
мощів святих споживач марновірний,
темний язичник о мощах святих,
зцілення схочеш од рваного тіла
тих, хто Христом просвітитися встиг...
Вірив Христос в Царство Боже під небом,
вірив, що віра у Бога-Отця
здатна підняти на вищу потребу
душі малі і оспалі серця.
Віривши, Силу черпав молитовно
з віри своєї для прикладу всім.
Приклад той досі веде неспростовно,
треба – підкаже: «Босоніж ходім!»
Віра в Христа – чи Христова це віра? –
думку тамуєш, йдучи з-під кропил
з кошиком свячених птиці і звіра,
варених, смажених, копчених сил.

Христос козацького краю

Христос козацького краю:
козацький обвітрений лик,
рука з тих, що шаблею крають,
уста – що тамують крик;
десь в Африках він – чорношкірий,
засмаглий спекотно – тут,
в Московіях десь – перевірений,
носій канонічних пут:
з очима ночей візантійських,
закличник до царського війська.
Є правди у всякому лику
лиш дрібка – дешиця мала,

гадання про правду велику,
гадання про нищення зла...
Христос козацького крою:
крізь липову дошку проріс
тим жестом, що благовіст бою
козацькою тою порою
в УПівську епоху поніс.

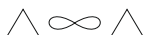
Карпатське «Слава Йсу'!»

Криївки – тії ж катакомби,
єднала віра не сліпа:
проти легіонерів Коби
заповідалася УПА.
Христосувались великодньо,
благовістили: «Слава Йсу'!»
Антихриста зіркате коadlo
однак змикалося. І сум,
кармінний смуток ліг на гори,
а потім скоро до дерев
прийшло ще більше люте горе:
гризе, пиляє і дере.
Позбувшись доблесних криївок,
«хазяїнувало» косо-криво,
аж поки стало навпаки
хазяїнувати: «як у світі».
«Ідеї» вичахли – не світять
ні до гріха, ні «у віки».
Лишилась гола суть ікластих
борців «за уселюдське щастя».
Криївки ж поросли не терном,
не всі, не всюди поросли.
Над ними «Слава Йсу'!» простерла
засяг духовної краси.

Хоми, вислів 74

«Якщо ви викличете те, що знаходиться в глибині вас, те, що ви викличете, – врятує вас. Якщо ж ви не викличете того що лежить в глибині вас, те, чого ви не викличете, – зруйнує вас». (Хоми, вислів 74).

Божественне живе в глибинах,
його там скількись, але... є?
якщо людина є людина,
якщо не тільки, що жує;
до нього й треба придивитись,
його хоч як, а віднайти:
в глибини потайні зійти,
згори щоб мужньо народитись.
Інакше, приспане в глибинах,
недопокликане, ВОНО
перегние там на гординю
чи на сваволю – все одно;
зруйнує вас, ущербить ваших,
візьметься руйнувати світ...
Тож *викликайте!* Хоч це й важче,
ніж рвати папороті цвіт
чи бити в унісон поклони
на зборищі низькопоклонних.

До Тебе, як до витоків ріки...

«Я вірю, а ви можете судити самі, прочитавши Євангеліє від Хоми... в те, що вчення Ісуса змінювалося і доповнювалося, і таким чином стало майже протилежним до того, що Ісус проповідував».

*Богдан Годяк. Незнаний Христос. /
Тернопіль: Богдан, 2008, С. 29.*

*«...Всё, чего с юности ранней не видывал,
Милое сердцу, ему улыбалось.
Тут ему Бог позавидовал:
Жизнь оборвалась».*

Н. А. Некрасов. На смерть Шевченко.

До Тебе йшли,
до Тебе... повертались?..
Як берегом до витоків ріки:
слідами свідчень,
між яких плітки
як ересей і спекуляцій зав'язь?
Але вели передання, чутки,
слів недоперекручених ті сенси,
яких колись візьмуться екстрасенси
і спекулянти від хреста таки.
Савло-Павло збудує християнство
як царство царств, як військо-месіянство.
Булгаков скаже Воланда вустами:
«Він був. Все інше – суцзя марнота
і тлін інтерпретацій, суцзя».

Він – був! Не затулім Його хрестами,
від Нього затуляючись хрестами,
іконками та ладанками, грішми
в поході, де очолює нас Грішник –
бува, – доскоцький – на броньовику,
бува, – сановний – у броньовику,

золоторизець, знаний матюками...
До Тебе повертаючись, блукали.
Від Тебе відвертаючи, несуть
лжеобраз Твій (достоту – власний блуд,
а замість Чаші – келихи-бокали,
в яких смачна «єдиновірних» кров
під славоспів про *братнюю* любов)...

До Тебе йти сьогодні... й далеченько ж!
І – з ким іти? Минати блуди – з ким?
Хіба... Все з тим же... Так-таки... з Шевченком:
кобзарським шляхом,
лукою калин.

Імперія ж Тебе надбала...

*«Якби Я не прийшов і не казав їм,
то не мали б гріха; а тепер не мають
виправдання за свій гріх».*

(Ів., 15, 22.)

Імперія, що розіп'яла,
Твій геній приватизувала,
старанно увела в канон:
щоби і зримі, і незримі
шляхи вели – авжеж! – до Риму
іще певніше, як спокон...
Імперій інших цареградці
у неї списували святці,
як ті нетяги-школярі
на парті довбаній останній
перед дзвінком (урок – останній!):
футбол і пиво у дворі!
Рим Перший, Другий, дуж-же Третій...
Четвертому заборонив
являться (Третій) на планеті,
яку собою осінив.

Але являлись королівства,
крульовства з чашами двовірства,
являться гожі до сих пір;
хрест цілували, присягали,
та щось своє на думці мали,
на прапор бгавши «віру з вір».
(Яку ж то й жер питомий Звір).
Про правоту свою волають,
та жодних виправдань не мають,
хіба що у своїх судах,
які серм'яжні і продажні,
прислужні владцям, антуражні,
все не за совість, все – за страх.
Якби не чули та не знали
та, списуючи, не міняли
на титло кому попри всіх,
гріха не мали б і не знали,
як перше, тупо б «кайфували»...
А так... у гени в'ївся гріх.

Благодатний вогонь

На Голготі то – чакра Землі? –
храм, що славить Твоє імення?
З року в рік там свічок вогнеликі нулі –
великоднє, ласкаве пломення.
Недвозначних енергій знамення!
Без вогню Благодатний Вогонь:
себто перших хвилин не обпалить,
лиш запалює свічі і плавить,
несучи огню оболонь.
І не знати: чи справді то знак
найвірніший з-поміж конфесій,
чи цілком навпаки: віри брак
потребує підкріплень чудесних?
Бо і впродовж року іскрить,

огнедише храмовий простір,
і лиш маси зібравши удосталь,
великодню розтріскує мить.
Маса люду – вірян та зівак –
тут яку свою лепту складають?
Електролізну? Кличну? Однак
не дізнаємо і не вгадаєм.
Великодні обличчя – не злі,
а зівакам проститься їх звітність.
На Голготі то ж чакра Землі –
храм, що славить Твою
усесвітність?

Лик Туринської плащаниці

Лик Туринської плащаниці,
загадково допитливий Лик,
рятівний, передранішньо сниться;
мимо *мнимоцерковних* владик

він пройшов! Поміж сном та безсонням
він явився і, зріючи, зрить:
погляд з вічності небезсторонньої,
великодню даруючи мить.

І нехай сперечаються вчені,
з плащаниці квітковий пилок
для аналізів трусять, нечеми,
вік датують і числять строк, –

неспростовні є Лик і Погляд,
що здолали муки та біль:
просвітленні, ясні – на подив,
загадкові й самі собі.

Церковні лицеміри

Церковні лицеміри,
обрядів циркачі,
екрани тлять, псявіри,
удень і уночі.
Кладуть хреста на пуза
кладуть, хоч ти кричи,
позбути щоб обузи,
гріх осіняючи.
Три їхні пальці-грулі –
пригляньтесь – норовлять
скрутити звичну дулю,
а губи – кинуть: «Мля!..»
Гріха ж то й заробляють,
незмірно додають,
але про *імідж* дбають,
у *мікрохвон* сопуть.
Сувора охорона
відтрутить мир мирян,
бо світить їй мамона,
бо щедрий її пан.

І навіщо мощі Вані? (що тут вдієш – паліндром)

І навіщо мощі Вані,
коли краще Вані в Мані
на оздобленім дивані,
там за манну – ой, за мані.
Манна в надрах дозріває,
Йванко надра розробляє:
за якісь маленькі мані
розробляє – вже ж для Вані,
отже ж – бісів – і для Мані.

«Ой чи пан там чи пропав,
ой чи нафта чи пропан, –
все добудем, будем-будем,
аби гріш нам перепав!»

Знать, потрібні й мощі Вані,
найсвятіші, благовханні;
хай дорога варта мані –
звідусіль везуть їх Вані.
Ваня Йванкові ті мощі,
найсвятіші, найдорожчі,
перед очі, перед носа
скрізь довозить та доносить.
І в Тюменю повну жменю,
і в Полтаву без угаву,
до Києва ще й Фороса –
без проблеми, без вопроса:
щоби Йванка ізцілити,
прилучити, залучити,
вічнов дружбов іздружити –
від розколу вборонити,
та й Іванкову Марічку
підсвятити, файну чічку,
тралала – ла – ла:
щоб святіш була!

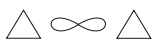
Йванко та Марічка, чесні,
через день до мощів в черзі:
підсвятитись, ізцілитись,
вічним світлом просвітлитись;
щоб Писання не вивчати,
за Христом не дибуляти,
а відразу святість мати, –
день і ніч стоять!
«Мало, бач, їм антимінса!» –
кривить Ваня усміх сфінкса;
спішить нагадать:
«Не убий, не вкрадь!»

Так себе Вань вбезпечає
від Іванкових зачаєнь:
вічну благодать
хтівши бачити і мати
ув Іванкових пенатах,
коли думи сплять:
Іванкові сплять,
Маріччині сплять:
«Баю, баю, автохтонні,
буцім в Божому Законі, –
вас і вашу ж мати!»

Що ж написано пером,
те не спалить космодром:
«І навіщо моці Вані?» –
що тут вдієш: паліндром!

Не сповідайсь московському попові

Не сповідайсь московському попові,
людино українська, про думки,
бо він між них завжди знайде гріховні
й злочинних дошукається таки.
І – доповість. Якщо не слово в слово,
то порахує в звітах їхній зміст;
сьогодні він трикрат триколовий,
вчорашній «в чьом-то тоже – комуніст».
Не сповідайсь!
Вкусивши ж благодати,
святи: вербу, ковбаску, крашанки
й – додому! Своя правда в своїй хаті:
свячене виклав – наливай чарки!

Не проклинай московського попа!

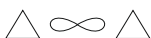
Не проклинай московського попа:
його матюк підсилює молитву,
за «руській мір» він поведе на битву.
Не проклинай московського попа.

Не бойкотуй московського попа:
Ісуса він тобі прокоментує,
іже Ісус *стояв за Русь Святую*,
котра ото – то «гоп!», то «оп-па-па!».
Не бойкотуй московського попа.

Не коментуй московського попа,
він хоч і служить, але сам – *служивий*,
він «окормляє» люд духоспоживний.
Не коментуй московського попа.

Ти пожалій московського попа:
в його душі, на дні, своя Вандея,
він елліна сприйме та іудея,
але «слав'ян»... до одного снопа
зіжне, а сніп
поставить «на попа».
Щодня жалій московського попа.

Прости гріхи московському попу
без сповіді (навіщо зайвий ризик!).
Ти – християнин? Не про тебе кризи,
загорнуті у золотющі ризи.
Ти кесареве все, що лиш набув,
віддай-воздай московському попу.
Бо кесаря він тут і представляє,
про кесаревих, ним же званих, дбає.

**Міжконтинентальне перепитування про
протимолитовну оборону,
або
Все на наші голови**

1.

Чийсь зустрілись молитви,
чийсь зіткнулись молитви
(чий упали молитви,
летівши Богові у вуха?).
Були про різне молитви,
про чорне й біле молитви...
Чи хто зіткнув?
Хто ж їх зіткнув,
ефір прослухавши,
підслухав?
Зіткнувшись, занепали, впали,
астрали палячи й аннали.
Аж надто несумісне мали –
як плюс і мінус,
світло й тінь?
Такі віками розминались,
десь там у Бога розглядались...
А це, а тут, спаливши сінь,
лягає молитовна тлінь
на голови всіх поколінь,
які тут лиш заповідались.

2.

Оператор тонких матерій,
перехоплювач молитов,
зачиняє броньовані двері,
натискає кнопку «Готов!»,
перехоплювач молитов.

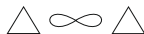
Служба вищого класу і сенсу:
перехоплювати молитви
злісних «лохів», чужих екстрасенсів,
конкурентів з-поміж братви.
Навіть праведників найбільших
найсвітліший в душі «Отче наш»
перейняти можна здебільше,
якщо буде кмітливим страж.

3.

Оператор тонких матерій
зосереджується, мов кіт,
сірий котик у просторі прерій,
понадхмарний пронирливий кріт...

4.

Все відмінно, кінчається зміна,
викликає сам віце-прем'єр...
Буде орден? Життя переміна?
Причащання до вищих сфер?
Тільки... що це? Зашкалює стрілка,
індикатори сліпнуть нараз,
аварійна сопе сопілка
і в очах оператора — сказ.
Незавбачене щось-то стряслося,
щось нештатне, Спаси й Сохрани:
чи Дитятко світам присяглося
першим словом і зором ясним?
чи найбільший покаювся грішник,
все роздав і за всіх попросив?
чи обітницю дав пересмішник
і за всіх-усіх голосив?..

II. МИ МУСИМ ТВОРИТИ ДИВА

Хутірська аура

Тут був хутірець, напевне,
у полі, згодом колгоспнім;
лишилися – як nota bene –
ознаки, з-під років пророслі:
терпкий чорнослив край дороги
та грушка, ніяка не дичка,
та черех-черешня розлога,
солodka, як молодичка...

Як власник прийшов дефективний,
суддя хуторам і колгоспам,
плуги запустив реактивні,
отрути нахлюпав удосталь –
щоб соєю тут похваляться,
щоб модний узять надприбуток,
став... привид... ночами являться:
Устимові всі атрибути!

Хутірська філософема

А був собі дід без баби,
баба втекла дівувати;
грибовиська знав напам'ять,
то й не тримався хати;
знав кожну бджолу у вулику
і всяке стебло в городі;
круті паничі на вулицю
підкручував при нагоді...

Розходились кола погідності
від дідового обійстя:
комусь додавалося гідності
(з гарантією літ на двісті);
комусь прибувало заздрості:
червоної, сіро-бурої...
А хто з ним коли порадився?..
Хто згадує ночі похмурої?

Учитель труда Черняхович

«На харчі, на одіж заробиш
і – хай! – на білети в кіно,
а табурета – зробиш:
це кожному з нас дано», –
учитель труда Черняхович
в Майдані-Вербецькому вчив,
ходяча селу самопоміч,
найнижчий учительський чин;
учитель ручної праці,
щоденний в майстерні шкільній,
сам – жертва експропріацій,
вцілілий іще й на війні.
Куркульське дитя – пролетарій,
мав руки, авжеж, золоті,
і вмінь, і старань, а не кари
для кожного з нас він хотів.
Але – нема правди на світі –
зі школи вказали йому:
за браком, мовляв, педосвіти
(казали батькам в «наросвіті»),
проторячи нам педпідтму.

Учитель фізики Гавриш

Микола Іванович Гавриш –
був фізик в Дяківцях такий:
прискорення з ним не прогавиш,
бо ж і на слово меткий.

Урок пропустив? «Парастасник!».
Писати не маєш чим?
О, тут надасться прекрасно
про Гандзю-жницю зачин:

«Пішла Гандзя в поле жати,
та й забула серпа взяти.
Хліб узяла, серп забула –
отак Гандзя в полі була!..»

З ним Стельмах дружив по-сусідськи,
приїхавши в рідне село.
З ним щось – ой же ж не старосвітське! –
у засвіти враз відійшло.

Директор школи Сукач

У школі дяківецькій кращих літ
письменника-натхненника присутність
душевна відчувалася: як сутність
речей, що виткав їх вкраїнський світ.

То й прізвище директора – Сукач –
сприймалось, як належне, відповідне:
сукав, мов, нить основи – не партач! –
для оберегів, бо ж і пряжа – гідна.

Було ж то й справді: ніби нить єдина
єднеє всіх нас, як шкільний дзвінок,
то й зайва тая *виховна година*,
як є урок, перерва, є гурток...

Питали, чи учитель Задніпровський
писався Стельмахом не з Сукача...
Сукач – всміхнеться. *Всміх* той – світла розкіш
богатиря, що не рубав з плеча
(хай навіть ти чманів від «Ча-ча-ча!»).

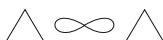
Учитель співів Хмара

У школі дяківецькій літ незгірших
учитель Хмара хором керував:
старавсь Іван Андрійович, на вірші
увагу нашу і свою звертав.

І ми Богдана Лепкого співали,
виводили те «кличуть кру, кру, кру...»
так високо, аж духом осягали,
що значить в леті *крилонька зітру*.

Підтягнутий, безхмарний, при краватці
диригував, коли б і занеміг.
Квартирував у Стельмаховій хатці,
якої був поштивий оберіг.

«З дружиною Софією, то й мудрий
подвійно», – жартували вчителі.
За «УБН» йому «світила» тундра,
то втік з Донбасу: ближче до Землі...

Дяківецької школи учителі з учнями-випускниками

Світлина пам'яті

Було: попід Штуків розлитий ставок
укіс осоки збирали по фосі
випускники Стрельбицький, Коц і Рожок,
учителі Архипов, Панчук, Зарембовський.

Колгоспові поміч потрібна така,
колгосп помагає школі.
І розмова якась неждано... мужська,
як то й буває... на ратному полі.

Виля навпереваги у кожного в руках,
осоки стерня – гострих осколків гостріша;
наука наступати – від фронтовика Панчука,
фізкультурник Зарембовський радить незгірше...

Евфемістично ж зайшлося про пригоди нові
дяківецьких перелесниць та ловеласів –
в науку випускницькій молодій голові,
та без натуралістичних нюансів.

Навчитель вчителів – Михайло Стельмах

Під першим громом розмірзається земля
у Стельмаховім першій же романі.
І люди розмірзаються, і тля
людська – нетлінна у своїм захланні.

Важкий ідеології коток
укочує митців живі спонуки,

але не всіх, не вглиб, не кожен крок:
гіркі жалі – солодші творчі муки.

Тисячобарвний світ небес і зел,
чому ж людський – здебільше чорно-білий?
А біс який проспався і верзе –
нашіптує людям, із пекла збіглим?

Питальним знаком гнеться колосок
і старість при хатках – питальним знаком...
... Двигтить ідеології коток
і тане, тане, та... під Зодіаком.

Академік культури Дзюба

Івана Дзюби дзвінкове ім'я
по сталінській епосі продзвеніло,
та й так, що сонне українське тіло
здригнулося зі сну: «Невже це – я?!»

Народів люто збратана сім'я
на українське зріла остовпіло,
та правдіїв покликаних доріло
ще гроно молоде круг правдія.

А вирвали із нього компроміс
майстри з людей щоденно рвати жили –
він не упав, не спився, бо – двожилий;

він у роботу, у щоденну, вліз,
свідомий син свідомого Донбасу,
шахтар культури у глибинах часу;

його ж трудами і Шевченко – зріс?

Доктор мовознавства Степан Бевзенко

Поранення та й паличка – то з фронту,
а усмішка та й мовознавчий гін –
з якихось давніх предківських колін,
авжеж, – не з госпітального «ремонт».

Філфак одеський. Тепловії з Понту.
Хрущовської відлиги скорий скін.
Студентство – сто Мальвін і Арлекін,
а справжні учні... десь за горизонтом?

От півгодини заліка приймав
у віршомаза з-поміж кучерявих,
в науці мови темних та пістрявих:

поповодив, – бо що робити мав? –
нетягу до глибин літератури,
де сенси слова – не словес котурни...

...Приймавши так, недолі переймав?

Доктор літературознавства Фащенко

Не встигнувши з дядьками на війну,
навчився лиш курити їх махорку –
гірку-гірку, солодку-пресолодку;
змінив цигарок марку не одну.

І докурився... Але спершу гнув,
у ріг крутив то злиднів вічну шворку,
то догматизму промітну проворку –
соцреалізму кульку надувну.

Естетику і сенс літератури
самій Одесі виклав і довів
сповна по-українськи – не напів!

Краянську звичку пнутись на котурни?
Й її наочно з учнями здолав,
шляхи означив і стежки проклав.

Ще хтось не чув про Евріала й Турна?

Гуртожиток для геніїв

Подвижникам Фащенко
«Гуртка новелістики» Ігореві Кравченку,
Тетяні Ананченко, Євгенові Аксаріну,
Миколі Суховецькому
(«Відважних скоморохів» останнього ізгадавши)

1

Не за морями синіми,
а біля моря кривого,
він був, а чи насився нам –
гуртожиток для геніїв?
Завжди – у вічність вікнами,
відкритими, розверстими,
зі стінами тендітними,
з бійницями вахтерськими.
Зі стінами тендітними,
одначе безрозмірними, –
весняно-зимньо-літніми,
осінньо-перевірними;
з балачкою нагальною,
яка до ранку жевріє,
з поемою астральною
(написано уже її?).

Із чаркою не зайвою,
з любов'ю нездійсненою –
банальною-банальною,
натхненою-натхненою.

2

Не за літами сивими,
а крізь літа занозисті
думки пройшли... красивими?
ідуть і йдуть, конозисті?
Епоха за епохою
таранили, профанили.
Лишились скоморохами –
відважними? прадавніми?..
Вже й море розподілено
і берег повойовано,
і небо зяє дірами,
які приватизовано.
Двигтить, гуде, підморгує
уїдлива прагматика,
романтиків відторгує
спокушена романтика.
Спокушена вихляється,
«поц-модернізму» служачи.
Відторгнуті брикаються,
але, на жаль, не дужчають.
І все-таки – триваючи,
хвилиноньки не гаючи,
мчить скоморох, трамвайчиком
всі «корки» обганяючи.

3

Не за дядьками сильними,
а за думками ревними
землі неізносимої
встають новіші генії.

Такі ж... як ми... неначе б то,
єй-єй, як ми... колись-то ми:
з очиськами дивачними,
розверстими очиськами.
Хоча... хоча...

А все-таки
(нехай посвідчить Різників)
індиго ці, розвештані,
також бувають різними.
Як ми у тім гуртожитку?
У тій епосі-пазусі?
(Комусь – епосі-пазусі,
комусь – епосі-казусі).
Зі стінами тендітними,
одначе безрозмірними,
весняно-зимньо-літніми,
осінньо-перевірними?
З бійницями вахтерськими,
зі стінами тендітними,
відкритими, розверстими
завжди у вічність вікнами?..
Не за морями синіми,
а біля моря кривого
він був – він не наснився нам, –
гуртожиток для геніїв.

4

В гуртожиток для геніїв
душа вві сні збирається.
В гуртожитку для геніїв
з душею... розминається?
Невпізнана невпізнаній
непевно усміхається.
Було би в Гайне Гайнріха
нічому не учитися,
було би днів не гаяти,
літами не студитися.

Було би, скоморошачи,
відважніш скоморошити,
на ринку душ дорожчати,
не западати в зошити?..

Доктор мовознавства Олександр Бондар

Бевзенка учень, за талантом – перший,
він, осідлавши хвацько дериват,
пробивсь, прорвався у професорат,
сорокалітнім носа всім утерши;

принаймні тим, хто, кирпичу марне дерши,
то компілює, то знаходить блат,
а сам боліт не відрізнити від блат
на стежах мовознавчих псевдозвершень.

Японську рік вивчавши у Кіото,
її знання не топить у болото –
переклада шедеври Сашко-сан;

студентам, аспірантам – навзаємець,
жартун приемний, з прижмуром приємець,
учений – не витія, не шаман.

Бевзенка учень... творчий спадкоємець?

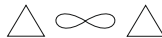
Дмитро Дзензелівський, навчитель мови

Занедбав аспірантуру, з нею й Київ, місто стольне,
і в селі поліськім Товща мовознавчий геній свій
закопав – не відкопати; сидиш батьком кінець столу,
ходиш вчителем народним
між програмних веремій.

Хоч народ, на жаль, пиячить
і під п'яну руку теше,
нарікаючи при цьому на народних вчителів:
мов, для чого нас учити,
як уже ми неотеси,
неотесами й помремо, хоч би хто нам що хотів.

Ти не сердишся, зітхаєш: «Що окраденим лишилось?
Геніталії і лайка,
труд і праця, й самогон...»
І на власнім на городі сам із себе тягнеш жили,
а на книжку заощадив –
канеш з книжкою у сон.

Все ж трапляються товщанці – не останні закалянці:
проступає просвітління на обличчях на таких.
І «Васильович» зіходить з їхніх уст,
як сонце вранці
(«Хоч не все ми розуміли,
хоч були ми не з легких»).

Блажен, хто блаженний...

Блажен, хто блаженний, та й годі
цього казана на споді,
що в раї земному кипить;
хто наг, яко благ, блаженний,
блаженністю тою натхненний,
вона ж його і боронить.

Під небом, під сонцем, під вітром,
під німбом тяжким на «макітрі»
(не видимий німб однак),
блаженністю власною ситий,
сильця обминувши й корита,
задивлений в небо дивак.

Хоч неба ж то – пишуть – немає?..
катмає – школяр, мовляв, знає –
всього лиш оптичний ефект,
а в небі тім, в тих там просторах
немає «ліворуч – праворуч»
(хіба для конфесій і сект), –

в нім, в небі, світлішає, легшає погляд,
блаженно занурений в небонько поглип:
зірниця-денниця аж лоскітно, мов...
Зірниця-денниця блаженними рада,
зорі вечоровій їх дасть для розради
під шелест безгучних, німих молитов...

... Казан всеземної юдолі
кипить, докипа неповолі,
біс має із того хосен:
біс – карлик, що велетня грає,
чимдуж казана хилитає...
Спасен, хто блаженний, блажен...?..

Абрикос і абрикоса

Абрикосі абрикос
великодньо говорив:
«Ти – знавець цілющих рос.
Я ще й ока не відкрив,
ти ж, завбачлива, хоробра,
вже вдивляєшся за обрій,
де скрадається мороз –
куций-ниций малорос:
із північного, бач, сходу,
чорній весні на догоду».

Великодньо абрикоса
нахваляла абрикоса:
«Ти у нас – снага і сила,
пізній цвіт, та ранній плід.
Твоя крона люба-мила
нам як морозовідвід».

Гомоніли так надвечір,
поки приморозок повз;
говорили теплі речі,
то й сахнувся «малорос».

Весна! Українська весна!

Там сходяться погляди ревні,
надії і Замислу певні –
в зеніті весняному – там,
у вирі незримих витань!
Весна, Великоднем зігрита,
отож – Українська Весна,
орлом двоголовим не вбита,
мутантенками не пропита –
красна, розписна, голосна!

Відлунює у високостях,
розширює коловид,
виповнює соками брості,
тамуючи декому встид.
Та сорому не позбавляє,
рум'янцями оберігає,
іконно остерігає
від красних спокус гріха.

Фантомне світло у шкільнім вікні

Фантомне світло у шкільнім вікні.
Бо й школа вже не школа – фонд сільради,
сільради, де давно не було ради –
один пузань, підзвітний сарані
партійній, надпартійній, майновитій,
якій сититися – не насититись.

Конкретно школу оптимізували:
бюджету економія, мовляв;
автобус діткам запропонували,
мопеди, мотоцикли – вчителям
(мопеди, певне ж, власні мають мати,
щоб у вцілілі школи доїжджати).

Доїхати ще можна, але ролі
в районній чи в якій вцілілій школі
дісталися – ну хто б ще сумнів мав –
і тим, і тим не перші і не другі,
буває, що й фантомні, недолугі
(учительство усякі їх прийма).

А ця, рідненька, школа вартувала
бюджетові – як порівняти – мало:
обходиться у Києві так'о
один елітний, племінний мудько.

Фантомно світ болить

Фантомно світ болить.
Як на Голготі.
Фантомно, серце, світові болиш?
Так сам собі болів Буонарроті,
сягаючи облич, склепінь, узвиш?

Людино українна, перемінна,
розхристана, зужита багатьма,
зціляєшся, ся зцілюєш, голінна,
спокушена сусідами в туман.

До десяти лічба твоя свідома,
діди вказали, напоумив Бог:
біблійні вчити Заповіді вдома,
аби в лісах довчати Декалог...

Поет? Поет. Тонка перегородка
між вірою і відчаєм. Бриниш?
Так богомаз йшов до Звенигородки,
бринівши, бравшись гадкою узвиш.

Щоденням приборканий не до кінця...

Щодня настають ці нові часи,
сяк-так розминаєшся з ними;
течуть, паралельні, у ритмах попси,
якісь нетудипілігрими.

Щодня починаєш молитвою день,
звітуєш про нього вечірній молитві;
бува, уникаєш своїх одкровень,
себе щоб не злити.

Щоденням приборканий не до кінця,
не зовсім до решти та й не до останку,
епохи ментального гівенця
уникнути маєш чудну забаганку.

Та чи не занадто є тих уникань?
Чи не випадаєш, як яблуко з воза,
з історії спільних краянських блукань,
в яких визріває... до Господа позов?

Щодня визріває! Про всіх і про все.
Від часу Шевченка добавилось фактів.
Часи... добігають? І Він... не спасе?
Не схоче? Не встигне?.. Постфактум?..
Постфатум?!..

Ми мусим творити дива

Ми мусим творити дива –
дитячі, юначі, старечі –
до речі, не зовсім до речі –
допоки *дорога* трива –
пряма, не пряма, не крива –
де-де – *Dolorosa*, хоч де в чім, –
ми, творячи наші дива –
маленькі, нечасті, неповні –
бурлацькі, солдатські, жертівні –
під сонцем, під місяцем вповні, –
триваймо; веде перезва
зусиль, почувань і справ...
під сіль янголят і трав.

**Диво Федора Коновалюка:
«Христос в дитинстві.
Малюнок; папір, олівець. 1952»***

То ось яким Він був! І є. І нам пребуде
Не на руках у Матері. Бо сам
з паперу проступає враз у люди,
з-під олівця,
підзвітний небесам.

Кирпатенький: щоб вам не гнути кирпичи.
Просвітлений: щоб додалося вам
і вас не засліпили смолоскипи
ні десь колись там тут,
ні десь колись там
там.

З паперу проступаючи у простір,
дорослий Сили, Мислі і Снаги,
до вас приходить неспізнаним Гостем
доречним, благовісним, дорогим.

З-під олівця. Крізь ватман повоєнний,
переступивши атомні гриби,
з вас кожному привітний, навзаємний,
в зневіру не зірвались ви аби.

Не іконічний, то й не канонічний,
усім дитинствам рідний, не чужий,
в дорозі до осяяння – зустрічний,
в дорозі до знестями –
межовий.

* Репродуковано на 1-й сторінці обкладинки.

Диво Євгена Сверстюка

«Він і в ГУЛазі чувся екскурсантом» –
про нього заздро Вудка написав,
хоча життя вивчав подібно й сам –
з не меншим стоїцизмом і талантом.

Євген Сверстюк проте не був педантом,
Остапа Вишню доглибинно знав,
то й усміхом вишневим позначав
феноменальні прояви мутантних.

Волинський страсотерпець і поет,
філософ-аналітик іскрометний,
Сверстюк верстає то ходу, то лет.

Ходячий виклик всім некомпетентним,
спровадивши четвертий ювілей,
він обминає звади на елей.

... Таких би сто, як він... народ би став ушпетним?

Диво Юрія Щербака про смертохристів

В медінституті світ бактерій
і вірусів убивчі хисти
пізнав, щоби в наступній ері
впізнати – першим – *смертохристів*,

які страшніш хриstopродавців,
мікробо-вірусоподібні
провідники розтління праці,
людці, дрібному бісу рідні, –

пожирачі людського сенсу
і Божих проявів у плоті,

людські бактерії прогресу
у прагматичному болоті.

Їх в часі раннім розпізнавши,
пером мистця відніс в майбутнє:
там, їх дозрілих показавши,
нас поспитав: «Як маєм бути?».

Ой як нам бути, як же й дбати,
життям до себе дорівнятись?
Христа у серці воскрешати.
З ЄДРОНАМИ не родичатись.

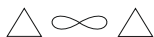
Диво Ольги Богомолець

З Богомольців тих, що в світі
славу медиків учених
по найвищих по орбітах
пронесли і гордо й чемно –
не цуравшись революцій,
бунту честі долучившись,
щоб не тільки у науці,
щоб і в етосі розкрившись, –
з тих відомих Богомольців
Ольга ця найширше знана,
бо зійшла до богомольців –
ревних, щирих, незахланних.
Ні, не церкву збудувала,
у Радомишлі явила,
а музей ікон народних,
у яких народна сила.
Вже, було, докторувала,
славу барда-піснетворця
у перервах пожинала,
творчій віддана мороці;
коли це одного разу,

крізь торговище спішивши,
зупинилась, як з наказу,
погляд стрічно зупинивши...
на тім Лику, що з калюжі
прозирає і зором гострим
виглядає духовно дужих,
протиная торговий простір!..
Спас! Ікона дерев'яна!
У болоті! Під ногами!
Сором очі затуманив,
оглушив базарний гамір!
Підняла, повитирала.
Добре витерши, додому
поспішила, ніби знала,
що то долі знак свідомий.
Вранці поглядом зустрівшись
з Ним, розчулилась, дивилась.
І аж ніби зашарівшись,
як уміла, помолилась.
З того дня, з тамтого ранку
скрізь знаходила ікони:
поклик, а не забаганку
стала чути, як ніколи.
Богомолець! З Богомольців!
Дарували; купувала.
Духа і естетства моці
одержимо слугувала.
Жаль відкрився: не шанують
земляки ікон земляцьких:
візантійщині слугують
то по-рабськи, то «по-панцки».
Мов, усе то – «богомази»,
не московського канону;
не миналось без оказій
те збирання цих *зничомих*...
Сотні, тисячі зібравши,
стала в домі почуватись
під їх поглядами краще,

але тут же й сумніватись:
«Чи ж від світу, чи ж від люду
не приховую сю силу?
Силу Ликів звідусюдних?
Силу поглядів премилих?..»
Як не храм, то стіни де ж ті,
щоб могли їх прихистити?
Аж у Радомишлі, врешті,
напитала стіни криті:
де колись була папірня,
згодом – млин, ще згодом – пустка
й сміттєзвалище «дочірне»
шістдесятитонним згустком...
Там, отам... ой, тут же, тутка
праці, коштів, нервів, років
улягло – вляглось не хутко,
здивувавши світ широкий.
Тут енергій богоданих,
боговзятих, боготворчих –
ой ти ж дана, моя дана! –
всяк бери, хто взять охочий.
Там, у Києві, лікує
і співає принагідно.
Тут, в Радомишлі, дивує
та цілительствує гідно.
Силу бравши в «богомазів»,
тут присутня в кожному разі:
не один-бо торопіє,
до дверей не поспішає:
вплив іконотерапії
підсвідомо заживає...

... «На Майдані? З пекла бою
витагала, оживляла.
Мовби німб над головою, –
кажуть, – достеменно мала...».

Зміст

Пісенька чистого четверга	3
---------------------------------	---

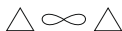
I. ВІН МУСИВ ТВОРИТИ ДИВА

Ти мусив творити дива	4
В часи пророків і месій	5
Син Людський у своїм краю	6
Хто дві одежі має – не апостол	7
Тестамент-1	8
Тестамент-2	8
Доля апостольська збудеться згодом	9
Великдень	10
Віра в Христа – чи Христова це віра?	11
Христос козацького краю	12
Карпатське «Слава Йсу'!»	13
Хоми, вислів 74	14
До Тебе, як до витоків ріки	15
Імперія ж Тебе надбала	16
Благодатний вогонь	17
Лик Туринської плащаниці	18
Церковні лицеміри	19
І навіщо моці ВанІ? (що тут вдієш – паліндром)	19
Не сповідайсь московському попові	21
Не проклинай московського попа!	22
Міжконтинентальне перепитування про протимолитовну оборону, або Все на наші голови	23

II. МИ МУСИМ ТВОРИТИ ДИВА

Хутірська аура	25
Хутірська філософема	25
Учитель труда Черняхович	26
Учитель фізики Гавриш	27
Директор школи Сукач	27
Учитель співів Хмара	28
Дяківецької школи учителі з учнями-випускниками	29
Навчитель вчителів – Михайло Стельмах	29
Академік культури Дзюба	30

Доктор мовознавства Степан Бевзенко	31
Доктор літературознавства Фашенко	31
Гуртожиток для геніїв	32
Доктор мовознавства Олександр Бондар	35
Дмитро Дзензелівський, навчитель мови	36
Блажен, хто блаженний.....	37
Абрикос і абрикоса	38
Весна! Українська весна!.....	38
Фантомне світло у шкільнім вікні.....	39
Фантомно світ болить	40
Щоденням приборканий не до кінця.....	40
Ми мусим творити дива	41
Диво Федора Коновалюка: «Христос в дитинстві. Малюнок; папір, олівець. 1952».....	42
Диво Євгена Сверстюка	43
Диво Юрія Щербака про смертохристів.....	43
Диво Ольги Богомолець	44

Художнє видання

Стрельбицький Михайло Петрович

Істина боса, Via Dolorosa

Книга чистого четверга

Видання здійснене в авторській редакції

Підписано до друку 19.02.2015 р. Формат 42×29,7 1/4.

Папір офсетний. Друк різнографічний.

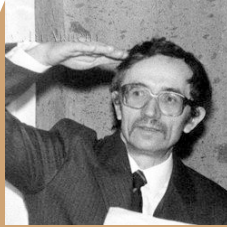
Ум. друк. арк. 2,76. Зам. № В2015-08

Видавець і виготовлювач ФОП Барановська Т. П.

21021, м. Вінниця, вул. Порика, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія ДК № 4377 від 31.07.2012 р.

Стрельбицький Михайло Петрович

(нар. 3.06. 1949 р. в с. Майдан-Вербецький Летичівського р-ну Хмельницької обл.). Закінчив «Стельмахову» ЗОШ в с. Дяківці на Вінниччині. Вихованець філологічної школи Одеського державного університету ім. Іллі Мечникова.

Поет, літературознавець. Автор 25 збірок поезії, в т. ч. 4 російськомовних, які вважає даниною традиції багатомовної полемічної літератури українців XVI – XVII ст. В поезії широко використовує засіб невласного прямого мовлення. Опублікував також кілька сотень літературознавчих та публіцистичних статей, рецензій, монографію про творчість Олеся Гончара «Проза монументального ісоризму».